

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Preddiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti i filozofije

Iva Barešić

Glasovne promjene u hrvatskoj normativnoj literaturi

Završni rad

Znanstveno područje humanističkih znanosti, polje filologije, grana kroatistike

Mentorica: doc. dr. sc. Maja Glušac

Osijek, 2018.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Pregled glasovnih promjena	2
2.1. Fonološki uvjetovane glasovne promjene	2
2.1.1. Jednačenje suglasnika po zvučnosti	3
2.1.2. Jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe	3
2.1.3. Ispadanje suglasnika	4
2.2. Morfološki uvjetovane glasovne promjene	5
2.2.1. Nepostojani samoglasnici	5
2.2.2. Prijeglas	6
2.2.3. Proširivanje	6
2.2.4. Vokalizacija	7
2.2.5. Palatalizacija	8
2.2.6. Sibilizacija	8
2.2.7. Jotacija	9
2.2.8. Ispadanje suglasnika i sloga	9
2.2.9. Promjene <i>ije, je, e, i, Ø</i>	10
3. Osobno ime u gramatikama	12
3.1. Glasovne promjene u imenima	12
3.2. Rezultati istraživanja	13
4. Zaključak	20
5. Literatura	21

SAŽETAK

U ovom radu dan je prikaz glasovnih promjena prema trima suvremenim gramatikama i savjetima koje nude pravopisi. Glasovne su promjene najopširnije opisane u gramatici Eugenije Barić i sur. te se podjele i opisi većim dijelom temelje na toj gramatici. Podijeljene su na fonološki uvjetovane glasovne promjene i morfološki uvjetovane glasovne promjene. Opisi glasovnih promjena uspoređeni su s opisima drugih suvremenih gramatika, Silić-Pranjkićevom i Težak-Babićevom. Izdvojene su razlike koje se javljaju u različitim gramatikama i pravopisima.

Provođenje glasovnih promjena u svakodnevnoj komunikaciji provjereno je u uporabi imena. Osobna imena posebna su vrsta imenica, ali i dalje su dio jezičnog sustava. Ime pripada svakom pojedincu i neizostavan je dio svakodnevne komunikacije. U normativnim priručnicima navode se glasovne promjene do kojih dolazi u sklonidbi imena, ali uporaba se često ne podudara s onim što propisuje norma. Posebna je pažnja posvećena onim imenima u kojima se često javljaju odstupanja od glasovnih promjena. Nepodudarnosti između norme i uporabe potvrđene su rezultatima ankete. U nekim se slučajevima ne slažu ni autori normativnih priručnika, zato je teško procijeniti kojem obliku treba dati prednost.

Ključne riječi: *glasovne promjene, normativni priručnici, uporaba, imena*

1. Uvod

U ovom je radu dan prikaz glasovnih promjena koji se temelji na trima suvremenim gramatikama. To su *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* Josipa Silića i Ive Pranjkovića (Silić, Pranjković, 2007.), *Hrvatska gramatika* Eugenije Barić i suradnika (Barić i sur., 2005.) te *Gramatika hrvatskoga jezika* Stjepka Težaka i Stjepana Babića (Težak, Babić, 2009.).¹ Svaka je glasovna promjena opisana u posebnom poglavlju i navedene su razlike u opisima koje se javljaju u različitim gramatikama. Dio rada posvećen je provođenju glasovnih promjena u imenima. Osobna imena neizostavan su dio jezika i svakodnevne komunikacije. Često mogu izazvati dvojbe oko toga trebaju li biti podvrgnuta jezičnim pravilima poput ostalih imenica ili odstupanja ipak mogu biti dopuštena. To se posebno odnosi na provođenje glasovnih promjena. Pravopisi kojima su tvrdnje potkrijepljene jesu Anić-Silićev *Pravopis hrvatskoga jezika* (Anić, Silić, 2001.), *Hrvatski pravopis* Lade Badurine, Ivana Markovića i Krešimira Mićanovića (Badurina, Marković, Mićanović, 2008.), *Hrvatski pravopis* Stjepana Babića, Božidara Finke i Milana Moguša (Babić, Finka, Moguš, 1994.) te *Hrvatski pravopis* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (Jozić, 2013.). Da bi se vidjelo u kakvom su odnosu uporaba i savjeti koje propisuju normativni priručnici, provedena je anketa kojoj je posvećeno jedno poglavlje rada.

¹ Pregled glasovnih promjena većim se dijelom temelji na gramatici Barić i sur. te se izvor neće posebno navoditi. Dijelovi koji su preuzeti iz drugih normativnih priručnika bit će posebno označeni.

2. Pregled glasovnih promjena

Alomorfi su različiti izrazi morfema koji se javljaju u oblicima iste riječi ili različitim istokorijenskim riječima. Fonologiju zanima fonemski sastav morfema, a morfologiju i tvorbu riječi njihovo funkcioniranje i veze. Zato se promjene u izrazu morfema proučavaju u svim navedenim disciplinama. „Dio gramatike koji proučava fonemski sastav morfema i međusobne veze između strukture morfema i njihova funkcioniranja zove se morfonologija (neskraćeno morfofonologija).“ (Barić i sur., 2005: 76)

Glasovne promjene mogu se podijeliti u dvije skupine. Prva su vrsta fonološki uvjetovane glasovne promjene, a druga morfološki uvjetovane glasovne promjene. Prve su promjene uvjetovane položajem fonema u riječi i obuhvaćaju sav jezični materijal, a druge morfološkom ili tvorbenom kategorijom te obuhvaćaju samo određene morfološke i tvorbene kategorije. U skupinu fonološki uvjetovanih glasovnih promjena ubrajaju se jednačenje suglasnika po zvučnosti, jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe i ispadanje suglasnika, a ostale promjene pripadaju drugoj skupini. U gramatici Težaka i Babića (Težak, Babić, 2009.) glasovne promjene nisu podijeljene u skupine, a u Silić-Pranjkovićevoj gramatici (Silić, Pranjković, 2007.) dijele se ovisno o tome na kojem se mjestu u riječi dogodila glasovna promjena. Prema tom kriteriju postoje glasovne promjene na granici prefiksalnog morfema i osnove, promjene na granici sufiksalnog morfema i osnove te promjene u korijenskom morfemu. Opisane su i glasovne promjene koje se događaju na granici dviju riječi, ali ne bilježe se u pismu. Promjenama na granici prefiksalnog morfema i riječi pripadaju jednačenje suglasnika po zvučnosti i po mjestu tvorbe, a u vezi s njima spominje se i stapanje suglasnika (Silić, Pranjković, 2007: 25). Te promjene također se javljaju na granici sufiksalnog morfema i riječi, a u toj je skupini navedeno još i ispadanje suglasnika (Silić, Pranjković, 2007: 27). Trećoj skupini pripadaju refleks jata, palatalizacija, sibilizacija, jotacija i umetnuto *l* (Silić, Pranjković, 2007: 31).

2.1. Fonološki uvjetovane glasovne promjene

Fonološki uvjetovane glasovne promjene uvjetovane su položajem fonema u riječi. Toj skupini pripadaju jednačenje po zvučnosti, jednačenje po mjestu tvorbe i ispadanje suglasnika.

2.1.1. Jednačenje suglasnika po zvučnosti

Jednačenje suglasnika po zvučnosti glasovna je promjena u kojoj se prvi suglasnik skupa zamjenjuje suglasnikom koji je po zvučnosti jednak drugom suglasniku skupa. Bezvučni su suglasnici *p, t, k, s, š, f, h, c, č i ć*, a zvučni *b, d, g, z, ž, dž i đ*. Razlikuju se ozvučivanje i obezvučivanje. Ako je riječ o ozvučivanju, bezvučni suglasnik prelazi u svoj zvučni parnjak. Moguće su promjene *p/b* (*top – topdžija*), *t/d* (*svat – svadba*), *s/z* (*brojiti – zbrojiti*), *š/ž* (*za dušu – zadužbina*), *č/dž* (*svjedočiti – svjedodžba*), *k/g* (*burek – buregdžija*), *s/ž* (*interes – interesdžija*) i *z/ž* (*miraz – mirazdžija*). Odstupanja se javljaju u posuđenicama (npr. *jurisdikcija*), domaćim složenicama (npr. *ivanićgradski*) i stranim imenima (npr. *Tbilisi*). Obezvučivanje je jednačenje u kojem zvučni suglasnik prelazi u svoj bezvučni parnjak. Primjer obezvučivanja jesu promjene *b/p* (*vrabac – vrapca*), *d/t* (*sladak – slatka*), *g/k* (*bogac – bokca*), *đ/ć* (*smeđ – smećkast*), *z/s* (*hlapiti – ishlapiti*) i *z/š* (*lažac – lašca*). Odstupanja se javljaju u posuđenicama (npr. *gangster*) i stranim imenima (npr. *Habsburg*) te u skupovima *ds, dš* na granici osnove sa sufiksom i prefiksom (npr. *gradski, podstanar*) i u skupovima *dc, dč, dć, bp, dt, zs, zš* na granici osnove i prefiksa (npr. *nadcestar, subpolaran, podčiniti*).

Opisi jednačenja po zvučnosti u gramatikama Težaka i Babića te Silića i Pranjkovića ne razlikuju se previše od opisa iz gramatike Barić i sur. U Silić-Pranjkovićevoj gramatici (Silić, Pranjković, 2007.) prvo se navode razni primjeri, a nakon toga slijedi definicija glasovne promjene. Takav je pristup vidljiv i u opisima ostalih glasovnih promjena. U Težak-Babićevoj gramatici naznačeno je da se u nekim govorima jednačenje provodi na kraju riječi (npr. *grad – grat, nož – noš*), ali to nije karakteristika književnog jezika (Težak, Babić, 2009: 67).

2.1.2. Jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe

Jednačenje po mjestu tvorbe glasovna je promjena u kojoj se prvi suglasnik skupa zamjenjuje suglasnikom koji je po mjestu tvorbe jednak drugom suglasniku skupa. Riječ je o promjeni *s/š, z/ž, z/ž, h/š* ispred *č, ć, dž, đ, lj, nj* (npr. *bijesan – bješnji, orah – oraščić, snalaziti se – snalažljiv, izglediti : iščupati, razbuktati : raščešljati*) i promjeni *n/m* ispred *p, b* (npr. *stan – stambeni*). Ne dolazi do zamjene glasova *s, z* ako su završni suglasnici prefiksa (npr. *razljutiti*). Do jednačenja ne dolazi ni ako iza *lj, nj* slijedi *e* nastalo promjenom *ije/e* s istodobnom promjenom *l/lj, n/nj* (npr. *ozljeda*). Jednačenje po mjestu tvorbe ne provodi se u pismu u skupovima *np* i *nb* kada su na granici prefiksa i riječi te na granici dviju riječi u

složenici (npr. *izvanbrodski, jedanput*). Dvostrukosti se javljaju ispred sufiksa *-lživ* u riječima s osnovom *stez-* (*rastezati – rastezlživ i rastežljiv*).

Kao što je slučaj s jednačenjem po zvučnosti, tako je i jednačenje po mjestu tvorbe u drugim gramatikama opisano na sličan način. U gramatici Težaka i Babića navodi se da jednačenje po mjestu tvorbe često slijedi nakon nekih drugih glasovnih promjena, tj. nakon jotacije (npr. *lišće*) i jednačenja po zvučnosti (npr. *beščutan*) (Težak, Babić, 2009: 68).

2.1.3. Ispadanje suglasnika

Ispadanje suglasnika glasovna je promjena u kojoj se gube suglasnici koji imaju ista ili slična akustičko-artikulacijska svojstva. Ako se jedan do drugoga nađu dva suglasnika *d, z, s*, jedan ispada (npr. *dijeliti – odijeliti, zvučan – bezvučan, s* u sufiksu *-ski* iza *č, ć, s, š* npr. *ribič – ribički*). Odstupanja se javljaju u skupovima *bb, dd, zz, jj* na granici prefiksa i osnove. Suglasnici *t, d* ispadaju ispred *c, č* (npr. *otac – oca, srce – srca*), ispred sufiksa *-ština* (npr. *gospodin – gospoština*), unutar osnove u skupu u kojem je prvi suglasnik *s, z, š, ž*, drugi *t, d*, a treći bilo koji osim *r, v* (npr. *lječilište – lječilišni, mastan – masna*). Ovisno o tome iz kojeg dijela riječi suglasnik ispada, okrnjeni mogu biti osnova, prefiks ili sufiks.

U gramatici Težaka i Babića ta se promjena naziva gubljenje suglasnika i odnosi se na slučajeve kada ispada jedan od dvaju istih suglasnika, ali i kada ispada bilo koji suglasnik (Težak, Babić, 2009: 68). U Silić-Pranjakovićevoj gramatici nakon opisa jednačenja po zvučnosti i jednačenja po mjestu tvorbe govori se o stapanju i ispadanju. Stapanje se opisuje zajedno s glasovnim promjenama koje se događaju na granici prefiksalnog morfema i osnove (Silić, Pranjaković, 2007: 25), a ispadanje s promjenama na granici osnove i sufiksalnog morfema (Silić, Pranjaković, 2007: 27).

Kada se govori o ispadanju suglasnika, zanimljiva je skupina imenica na *-dac, -dak, -tac* i *-tak*. U pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u imenicama gdje je samoglasnik *a* nepostojan *t* ili *d* se pišu (npr. *jadac – jadci, mladac – mladci, kutak – kutci, uradak – uradci, predmetak – predmetci, dodatak – dodatci, zadatak – zadatci* itd.) (Jozić, 2013: 16). Babić, Finka i Moguš o tome govore u opisu jednačenja po zvučnosti i takve imenice navode kao primjere u kojima se ono ne mora provoditi, ali za množinu su navedeni i oblici bez suglasnika (npr. *ledci i leci* prema *ledac, letci i leci* prema *letak*) (Babić, Finka, Moguš, 1994: 56). Pravopis Lade Badurine, Ivana Markovića i Krešimira Mićanovića donosi popis imenica u

kojima se suglasnici mogu pisati ako se želi sačuvati korijen riječi, a te su imenice *bitak*, *bitka*, *jadac*, *kutak*, *mladac*, *petak* i *usadak* (Badurina, Marković, Mićanović, 2008: 36). U ostalim se imenicama te skupine suglasnici gube. U Aniće-Silićevom pravopisu navodi se da se suglasnički skupovi *dc*, *tc*, *dč* i *tč* načelno ostvaruju kao *c* i *č*, ali se u praksi pojavljuju i oblici bez ispadanja suglasnika. Kada je riječ o imenicama *bradac* i *bratac*, *ledac* i *letak* te *mladac* i *mlatac*, suglasnici mogu ostati ako se iz konteksta ne može zaključiti o kojoj se imenici radi (Anić, Silić, 2001: 135).

2.2. Morfološki uvjetovane glasovne promjene

Skupini morfološki uvjetovanih glasovnih promjena pripadaju one koje su uvjetovane morfološkom ili tvorbenom kategorijom. Prema gramatici Barić i sur. toj skupini pripadaju nepostojani samoglasnici, prijeglas, proširivanje, vokalizacija, palatalizacija, sibilizacija, jotacija, ispadanje suglasnika i sloga i promjene jata. U drugim su gramatikama te glasovne promjene drukčije podijeljene, a to će biti prikazano u sljedećim poglavljima.

2.2.1. Nepostojani samoglasnici

Nepostojani samoglasnici javljaju se samo u nekim oblicima riječi. Nepostojano *a* prisutno je samo u nominativu jednine i genitivu množine imenica muškog roda (npr. N *borac*, G mn. *boraca*). Ako je riječ o imenici koja označuje nešto neživo, javlja se i u akuzativu jednine. Do promjene *a/Ø* dolazi u određenom liku pridjeva muškog roda i u množini pridjeva i zamjenica muškog roda (npr. *kratak* – *kratki*, *kakav* – *kakvi*, *sav* – *svi*). Kada je riječ ženskom i srednjem rodu, do promjene dolazi u neodređenom liku pridjeva i zamjenica (npr. *sitan* – *sitna*, *sitno*, *sav* – *sva*, *svo*). Nepostojano *e* javlja se u kajkavskim toponimima (npr. *Čakovec* – *Čakovca*) i prezimenima (npr. *Gubec* – *Gupca*) i ono se gubi pri sklonidbi imenica. U nekim slučajevima ipak ostaje da se ne bi previše razlikovalo od izvornog oblika (npr. u prezimenu *Maček* – *Mačeka*).

U gramatici Težaka i Babića nepostojani samoglasnici opisani su zasebno. Opisi su slični kao u gramatici Barić i sur., ali za nepostojano *e* navedeno je više primjera za kajkavske toponime i prezimena (Težak, Babić, 2009: 63). Gramatika Silića i Pranjkovića među glasovnim promjenama ne nudi opis nepostojanih samoglasnika, nego se o njima govori u dijelu koji je posvećen morfologiji, tj. pri opisu imenica u kojima se javljaju te glasovne promjene.

Imenice na *-ac*, *-ak*, *-alj*, *-am*, *-ar* i *-at* gube *a* u svim padežima osim nominativa jednine i genitiva množine (npr. *starac* – *starca*, *odsječak* – *odsječka*, *pedalj* – *pedlja* itd.) (Silić, Pranjković, 2007: 100). O nepostojanom *a* govori se i u sklonidbi pridjeva (Silić, Pranjković, 2007: 136).

2.2.2. Prijeglas

Prijeglas je zamjenjivanje samoglasnika *o* samoglasnikom *e* iza palatalnih suglasnika i skupova *št*, *žd*. Do promjene *o/e* dolazi u nominativu jednine imenica srednjeg roda (npr. *polje*), u instrumentalu jednine imenica muškog i srednjeg roda (npr. *mužem*, *poljem*) te u dugoj množini imenica muškog roda (npr. *muževi*). Odstupanja se javljaju u instrumentalu u složenicama sa spojnikom *-o-* (npr. *dušobrižnik*), posuđenicama (npr. *bendžom*), imenicama ženskog roda (npr. *švelja* – *šveljom*) i imenicama u kojima dolazi do disimilacije vokala.² Dvostrukosti postoje u imenicama muškog roda na *-ar* (npr. *car* – *carom* i *carem*) i posvojnim pridjevima izvedenim od tih imenica.

U drugim gramatikama prijeglas se ne opisuje među glasovnim promjenama. U Težak-Babićevoj gramatici u opisu instrumentala navode se nastavci *-om* i *-em* koji se izmjenjuju ovisno o tome završava li osnova na nepčanic ili nenepčanic (Težak, Babić, 2009: 101), a u Silić-Pranjkovićevoj također se ukazuje na to govoreći o instrumentalu jednine imenica muškog roda (Silić, Pranjković, 2007: 99).

2.2.3. Proširivanje

Do proširivanja dolazi u osnovi umetanjem samoglasnika u suglasnički skup, u riječi u kojoj prefiks završava suglasnikom, a osnova počinje suglasnikom te u prilogima, prijedlozima, pridjevima i zamjenicama kojima se dodaje samoglasnik, ali značenje se ne mijenja. Izmijenjena osnova naziva se proširena osnova, a izmijenjeni prefiks postaje prošireni prefiks. Promjene *Ø/a*, *Ø/e*, *Ø/o* i *Ø/u* javljaju se na početku osnove u prezentu (npr. *trti* – *tarem*), u besprijedložnom instrumentalu zamjenice *ja* (*sa mnom* – *mnome*) i na kraju nekih riječi (npr. *dosad* – *dosada*, *velikog* – *velikoga*). Taj samoglasnik na kraju riječi nije obavezan i ne mijenja značenje, a zove se navezak. Promjena *Ø/a* javlja se u tvorbi riječi ispred sufikasa *-ce* (npr.

² Disimilacija vokala javlja se u jednosložnim i dvosložnim imenicama muškog roda u kojima je u slogu ispred nastavka već prisutan samoglasnik *e*, zato u nastavku ostaje samoglasnik *o* (npr. *hmelj* – *hmeljom*).

okno – okance), *-nji* (npr. *jutro – jutarnji*) i *-ski* (*Bosna – bosanski*). Ta se promjena javlja i u prijedlogu *k* ispred riječi koje počinju suglasnicima *k* ili *g* (npr. *ka klupi*), u prijedlogu *s* ispred riječi koje počinju suglasnicima *s*, *š*, *z*, *ž* (npr. *sa strane*, *sa životom*) ili skupovima s tim glasovima (npr. *sa psom*), u prijedlozima *nad*, *pod*, *pred*, *kroz*, *niz*, *nuz*, *uz* ispred zamjeničkih enklitika (npr. *nada me*, *niza nj*) i u prijedlozima koji završavaju na *d*, a nalaze se ispred instrumentalne zamjenice *ja* (npr. *nada mnom*). Promjena *Ø/a* javlja se još u prefiksu *s* ispred *s*, *š*, *z*, *ž* (npr. *strugati – sastrugati*) te ispred osnove nekih glagola koji počinju suglasničkim skupom (npr. *mrijeti – obamrijeti*, *gnati – odagnati*). Dvostrukosti se javljaju u genitivu množine imenice (npr. *sufiks – sufikasa* ili *sufiksa*, *crkva – crkava*, *crkva* ili *crkvi*), u prijedlozima koji završavaju na *z* ispred *s*, *š*, *z*, *ž* (npr. *niz stranu* i *niza stranu*) i u nekim glagolima (npr. *izgnati – izagnati*). Mogu se javiti dvostruki oblici u nominativu jednine nekih posuđenica (npr. *dijalekt – dijalekat*), ali oblik s nepostojanim *a* zastario je ili ima ekspresivnu funkciju.

U Težak-Babićevoj gramatici govori se o navesku koji može doći na kraju riječi, ali ne mijenja njezino značenje, a zove se još i pokretni samoglasnik (Težak, Babić, 2009: 64). U Silić-Pranjakovićevoj gramatici promjene koje bi odgovarale proširivanju opisane su među promjenama na granici prefiksalnog morfema i osnove koje su uvjetovane promjenom raspodjele glasova. Događaju se kada se *s* nađe ispred *s*, *š*, *z*, *ž* pa se umeće *a* (npr. *sastaviti*) ili kada se prefiksni morfemi *s* i oni koji završavaju na *z* nađu ispred nekog drugog suglasnika (npr. *izabrati*, ali uz *izbrati*) (Silić, Pranjaković, 2007: 26). Naglašeno je da takva dvojstva mogu poslužiti u stilističke svrhe, ali i kao razlika, pogotovo kada je riječ o izvedenicama (npr. *sabor – sabrati* i *zbor – zbrati*).

2.2.4. Vokalizacija

Vokalizacija je zamjena suglasnika *l* samoglasnikom *o* na kraju sloga i riječi. Izmijenjena osnova naziva se vokalizirana osnova. Do vokalizacije dolazi u muškom rodu glagolskog pridjeva radnog (npr. *čitao – čitala*), nominativu jednine imenica muškog roda (npr. *dio – dijela*), u muškom rodu pridjeva (npr. *mio – mila*), oblicima imenica na *-lac* (npr. *prevodilac – prevodioca*) te ispred sufiksa *-ba* (npr. *seliti – seoba*). Promjene nema u umanjenicama sa sufiksom *-ce* (npr. *djelce*) i imenicama i pridjevima s *l* na kraju dugog sloga (npr. *bolnica*, *bijel*, *jelka*). Dvostrukosti se javljaju u imenicama sa sufiksom *-ce* (npr. *selo –*

selce i *seoce*), imenicama od prefiksálnih tvoreńica glagola *dijeliti* (npr. *predjel* i *predio*) i nekim pridjevima na *-ski* (npr. *seoski* i *selski*).

Na isti je naćin vokalizacija opisana u gramatici TeŹaka i Babića (TeŹak, Babić, 2009: 64), a u gramatici Silića i Pranjkovića nema je među glasovnim promjenama. Zamjena *l* sa *o* spominje se samo uz oblike u kojima se javlja, npr. u imenicama na *-lac* (Silić, Pranković, 2007: 102).

2.2.5. Palatalizacija

Palatalizacija je zamjenjivanje nepalatalnih suglasnika palatalnima u vokativu jednine imenica, u 2. i 3. licu jednine aorista i ispred nekih sufikasa. Izmijenjena osnova naziva se palatalizirana osnova. Dolazi do promjene *k/ć* (npr. V *junaće*), *g/Ź* (npr. 2, 3. jd. aor. *diće*), *h/š* (npr. *siromah* – *siromašan*), *c/ć* (npr. *stric* – *striće*) i *z/Ź* (npr. *vitez* – *viteće*). U nekim imenicama koje se tvore sufiksom *-ica* ne dolazi do palatalizacije (npr. *kolegica*), kao ni ispred sufiksa *-in* u pridjevima nastalim od hipokoristika (npr. *baka* – *bakin*). Dvostrukosti se javljaju u pridjevima od trosloŹnih imena tvorenim sufiksom *-in* (npr. *Danica* – *Danicin* i *Danićin*).

U TeŹak-Babićevoj gramatici palatalizacija je jednako prikazana (TeŹak, Babić, 2009: 65). U Silić-Pranjkovićevoj spominju se tri vrste palatalizacije. Prva palatalizacija podudara se s palatalizacijom u gramatici Barić i sur. i rijeć je o promjeni *k*, *g* i *h* u *ć*, *Ź* i *š* ispred *e* (Silić, Pranjković, 2007: 28). Druga i treća palatalizacija još se nazivaju i sibilizacijom pa će se spomenuti u sljedećem poglavlju koje je posvećeno toj glasovnoj promjeni.

2.2.6. Sibilizacija

Sibilizacija je zamjenjivanje mekonepćanih suglasnika sibilantima u dativu i lokativu jednine Źenskog roda, u nominativu, dativu, lokativu i instrumentalu jednine muškog roda, u 2. licu jednine imperativa i u nesvršenim glagolima. Dolazi do promjene *k/c* (npr. *majka* – *majci*), *g/z* (npr. *dignuti* – *dizati*), *h/s* (npr. *propuh* – *propusi*). Izmijenjena osnova naziva se sibilizirana osnova. Sibilizacija se ne provodi u nominativu množine nekih imenica muškog roda. To su imenice na *-cak* (npr. *natucki*), imenice tipa *dećko* (*dećki*), jednosloŹne posuđenice (npr. *Bask* – *Baski*), neka prezimena (npr. *Debeljak* – *Debeljaki*), imena s dva suglasnika prije nastavka (npr. *Srećko* – *Srećki*) i množinski toponimi (npr. *Novaki*). Sibilizacija se ne provodi ni u dativu i lokativu jednine imenica Źenskog roda i imenica muškog roda Źenske sklonidbe

(npr. *D Đuki, Luki*). To se odnosi na neke domaće riječi i posuđenice (npr. *deka – deki*), imenice odmila (npr. *baka – baki*), imena i prezimena (npr. *Jasenka – Jasenki*), neka zemljopisna imena (npr. *Krka – Krki*), imenice sa završecima *cka, čka, čka, ska, tka, zga* (npr. *D kocki, mački, vočki, pljuski, patki, mazgi*) i tvorenice sa sufiksom *-ka* kojima osnova završava sonantom (npr. *crnka – crnki*). Dvostrukosti se javljaju u nominativu množine imenica muškog roda koje su tuđice (npr. *flamingi i flaminzi*), prezimena (npr. *Duh – Dusi i Duhi*) ili imenice na *-čak, -ćak i -dak* (npr. *mačak – maćci i mački, oplećak – oplećci i oplečki, omeđak – omećci i omećci*). U nekim se zemljopisnim imenima također dopuštaju dvostrukosti (npr. *Lika – Lici i Liki*), ali u nazivima *Afrika, Amerika i Rijeka* uvijek se provodi sibilizacija.

U gramatici Težaka i Babića sibilizacija je opisana kraće nego što je slučaj u drugim gramatikama (Težak, Babić, 2009: 65). U gramatici Silića i Pranjkovića ona je nazvana palatalizacijom. Razlikuju se druga i treća palatalizacija. Druga je palatalizacija promjena *k, g, h* u *c, z, s* i podudara se sa sibilizacijom u ostalim gramatikama (Silić, Pranjković, 2007: 28). Treća palatalizacija događa se pri promjeni svršenih glagola u nesvršene. Pod utjecajem morfema *a* u korijenskom morfemu javljaju se *i, je, ije, e i r* koji uzrokuju promjenu *k, g, h* u *c, z, s* (npr. *isteći – istjecati, presjeći – presijecati*) (Silić, Pranjković, 2007: 28).

2.2.7. Jotacija

Jotacija je zamjenjivanje nepalatalnog suglasnika palatalnim, a suglasnika *p, b, m, v, f* skupovima *plj, blj, mlj, vlj, flj*, u I jd., prezentu, glagolskom pridjevu trpnom, komparativu i ispred nekih sufikasa. Izmijenjena osnova naziva se jotirana osnova. Dolazi do promjene *k/č* (*vikati – vičem, Otok – Otočanin*), *g/ž* (*strugati – stružem, knjiga – knjižar*), *h/š* (*puhati – pušem, suh – suši*), *c/ć* (*nicati – ničem, iglica – igličast*), *z/ž* (*mazati – mažem, zapaziti – zapažaj*), *s/š* (*disati – dišem*), *t/ć* (*smrt – smrću, žut – žući*), *d/đ* (*mlad – mlađi, posuda – posuđe*), *l/lj* (*posoliti – posoljen, zagrliti – zagrljaj*), *n/nj* (*puniti – punjen, grana – granje*), *p/plj* (*kapati – kapljem, glup – gluplji*), *b/blj* (*grub – grublji*), *m/mlj* (*grm – grmlje*), *v/vlj* (*krv – krvlju*), *f/flj* (*Vakuf – Vakufljanin*).

Jotacija se u Težak-Babićevoj gramatici definira kao stapanje nenepčanika s glasom *j* u nepčanik (Težak, Babić, 2009: 65), a primjeri su slični onima u ostalim gramatikama. Uz jotaciju je opisano i umetnuto *l* koje se javlja u skupovima *mlj, plj, blj, vlj i flj*, a te glasovne promjene jednako su opisane i u Silić-Pranjkovićevoj gramatici (Silić, Pranjković, 2007: 30).

2.2.8. Ispadanje suglasnika i sloga

Suglasnici koji ispadaju jesu *s*, *j* i *n*. Promjena *s/Ø* događa se u prezentu (npr. *zestiti* – *zestem*). Do promjene *j/Ø* dolazi u instrumentalu imenica ženskog roda koje završavaju na *ć*, *đ*, *lj* (npr. *noć* – *noću*), u sufiksu *-ji* u komparativu pridjeva (npr. *vruć* – *vrući*) i u sufiksu *-je* iza *lj*, *nj* (npr. *pod zemljom* – *podzemlje*). Promjena *n/Ø* vidljiva je ispred sufiksa *-ni* (npr. *kamen* – *kameni*). Slog ispada ako se jedan do drugog nađu dva jednaka sloga (npr. *bremenoša*, a ne *bremenonoša*). Do ispadanja sloga dolazi i kada se radi o ispadanju nekih završetaka (npr. *građanin* – *građani*, *dalek* – *dalji*), ali i ispred nekih sufikasa (npr. *Slavonija* – *Slavonac* – *slavonski*, *brđanin* – *brđanka*, *svećenik* – *svećenstvo* itd.).

2.2.9. Promjene *ije*, *je*, *e*, *i*, *Ø*

Fonemi i fonemski sljedovi koji su refleksi jata zamjenjuju se zbog promjene kvantitete sloga. Do promjene *ije/je* dolazi u nejednakosložnoj sklonidbi imenica srednjeg roda (npr. *dijete* – *djeteta*), u dugoj množini imenica muškog roda (npr. *cvijet* – *cvjetovi*), u imenicama ženskog roda s proširenom osnovom u genitivu množine (npr. *pripovijetka* – *pripovjedaka*), u komparativu i superlativu pridjeva (npr. *bijel* – *bjelji* – *najbjelji*), u prvom dijelu složenice (npr. *cijev* – *cjevovod*) i u riječima u kojima je jat u prednaglasnom položaju (npr. *dodijeliti* – *dodjeljivati*) te ispred nekih sufikasa (npr. *ozljeda*, *pripovjedač*, *zvjerad*, *zvjezdan* itd.). Do promjene *ije/e* dolazi u dugoj množini imenica s postojanim naglaskom (npr. *lijes* – *ljesovi*) te ispred nekih sufikasa (npr. *ljevač*, *žljezdani*, *gnjezdašce*, *lječilište* itd.). Iza *r* u suglasničkom skupu dolazi do promjene *ije/e* i *ije/je* u nominativu množine i genitivu jednine (npr. *ždrijebe* – *ždrebeta* i *ždrjebeta*), u nesvršenim glagolima (npr. *unaprijediti* – *unapređivati* i *unaprijeđivati*), u komparativu i superlativu pridjeva i priloga (npr. *triježan* – *trezniji* i *trjezniji*) i ispred nekih sufikasa (npr. *ždrebad* i *ždrijebad*, *istrebljenje* i *istrjebljenje*, *crepić* i *crijepić* itd.). Ispred *o* koje je nastalo zamjenjivanjem *l* dolazi do promjene *ije/i* (npr. *cijela* – *cio*, *dijeliti* – *dioba*). U prezentu, imperativu i glagolskim pridjevima dolazi do promjene *ije/Ø* (npr. *umrijeti* – *umrem*, *umri*, *umro*). Do duljenja sloga iz *je* u *ije* dolazi u oblicima glagola *sjeći* (npr. *siječem*), u nesvršenim parnjacima glagola s korijenom *-vjed-* (npr. *zapovjediti* – *zapovijedati*), u prezentu nekih prefikslnih glagola (npr. *htjeti* – *ushtijem*), u nekim nesvršenim glagolima (npr. *dogorjeti* – *dogorijevati*) i ispred sufikasa *-će* (npr. *dospijeće*) i *-lo* (npr. *sijelo*). Do promjene *je/i* dolazi ispred nastavka *-o* (npr. *razdjela* – *razdio*) i nastavka koji počinje s *j* (npr. *bdjeti* – *bdijem*). U nekim nesvršenim glagolima (npr. *leći* – *lijegati*) i imenicama s nulnim

sufiksom od glagola s prefiksom *pre-* (npr. *prekoriti* – *prijekor*) dolazi do promjene *e/ije*, a u nekim nesvršenim glagolima javlja se promjena *i/ije* (npr. *liti* – *lijevati*). Do odstupanja od navedenih promjena dolazi u slučajevima gdje se mijenja kvantiteta sloga, a riječ je o genitivu množine imenica (npr. *uvjet* – *uvjeta*), u nesvršenim glagolima izvedenim od *mjera*, *mjesto* i *sjesti*, u prilogu prošlom (npr. *izgorjeti* – *izgorjevši*), ispred suglasničkog skupa u kojem je prvi suglasnik dio osnove, a radi se o *l*, *lj*, *n*, *r*, *v* (npr. *djelo* – *djelce*), u imenicama odmila (npr. *djed* – *djedo*) i izvedenicama (npr. *obilježiti* – *obilježje*). Promjene *je/i* nema u muškom rodu pridjeva radnog od glagola *sjesti* i *zapodjeti*, kao ni u pridjevima *vreo* i *zreo*. Do promjene *ije/e* ne dolazi iza suglasničkog skupa s *r* ako taj suglasnik pripada osnovi, a prvi prefiksu (npr. *razrijediti* – *razrjeđivati*).

U gramatici Silića i Pranjkovića jednostavna su pravila o refleksu jata. Refleks *ije* dolazi u dugom slogu, a refleksi *je* i *e* u kratkom (Silić, Pranjković, 2007: 28). Kada je riječ o suglasničkoj skupini sa *r*, *je* postaje *e* (npr. *crijep* – *crepić*). U gramatici Težaka i Babića navodi se da se *je* izgovara i piše u složenici ako je ispred *r* prefiks te u glagolima *modrjeti* i *pomodrjeti* i imenici *ogrjev* (Težak, Babić, 2007: 75). U ostalim riječima može doći *e* umjesto *je* pa se dopuštaju dvostrukosti (npr. *trijezan* – *tr(j)eznoća*, *grijev* – *gr(j)ehota*, *brijeg* – *bri(j)egovi*, *crijep* – *cr(j)epić* itd.). U proširenoj osnovi imenice *vrijeme* i njezinim složenicama dolaze oblici bez *j* (Težak, Babić, 2009: 76).

3. Osobno ime u gramatikama

Osobno ime posjeduje svaka osoba. Anđela Frančić u svome članku *Što je osobno ime?* donosi ovu definiciju: „Osobno je ime zakonom propisan (za razliku od nadimka), uglavnom nenasljedan (za razliku od prezimena), individualan (za razliku od skupnih antroponima) antroponim.“ (Frančić, 2006: 77) Prije pojave prezimena u 12. stoljeću ime je bilo glavna karakteristika prepoznavanja (Frančić, Petrović, 2016: 289). U početku su imena bila značenjski važna i često su označavala neku osobinu nositelja. Na popularnost imena utjecale su društvene prilike. Za vrijeme pokršćavanja često su se izabirala svetačka imena koja su dominirala nekoliko stoljeća, a nakon Drugog svjetskog rata dolazi do pojave ideologiziranih imena (Frančić, Petrović, 2016: 290). Danas među imenima vlada raznolikost i česta su ona stranog podrijetla.

U suvremenim se gramatikama imena javljaju u svim područjima. U morfonologiji se često spominju kao iznimke od glasovnih promjena. Kada je riječ o tvorbi riječi, pojavljuju se u opisu nastanka imenica odmila (Frančić, Petrović, 2016: 291). U morfologiji se javljaju u opisima sklonidbe imenica, a u sintaksi u primjerima različitih sintaktičkih konstrukcija. U sklonidbi imena posebno su zanimljiva muška imena koja se mogu sklanjati po dvjema paradigmama (Frančić, Petrović, 2016: 294). Riječ je o dvosložnim imenima kao što su *Bruno* ili *Ivo*. Ako je naglasak u nominativu dugouzlazni, sklanjaju se po *e*-sklonidbi. Ako je naglasak dugosilazni, sklanjaju se po *a*-sklonidbi. Ta se imena većinom sklanjaju po *a*-sklonidbi u južnim krajevima (Frančić, Petrović, 2016: 294). Gramatike imaju različite pristupe množini imena (Frančić, Petrović, 2016: 292). U gramatici Silića i Pranjkovića (Silić, Pranjković, 2007.) više se puta navodi da imena nemaju množinu, a množinskih oblika nema ni u gramatici Barić i sur. (Barić, 2005.) U gramatici Težaka i Babića navode se množinski oblici nekih imena (Težak, Babić, 2009: 105), a u Raguževoj se nalazi nepotpuna paradigma za množinu muških i ženskih imena *e*-deklinacije (Raguž, 1997: 51). Posebnoj skupini imena pripadaju imena koja se pišu s crticom (Frančić, Petrović, 2016: 295). U sklonidbi takvih imena (npr. *Ana-Marija*) sklanja se samo drugi dio imena. Ako se ime piše bez crtice, sklanjaju se oba njegova dijela. Postoje i imena koja u nominativu imaju nulti morfem (npr. *Karmen*) pa se u svim padežima javlja isti oblik.

3.1. Glasovne promjene u imenima

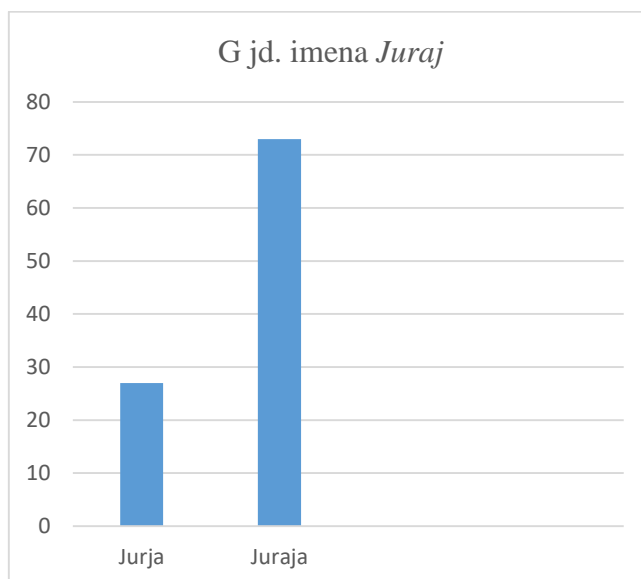
Budući da su imena dio jezika, ona podliježu njegovim pravilima. Sklanjaju se kao ostale imenice i u njima se provode glasovne promjene. Imena se u gramatikama često navode kao primjeri u kojima se ne provodi sibilizacija, što je navedeno ranije. Takva su ženska imena *Dubravka*, *Zrinka*, *Jasenka* i muška imena kao što su *Đuka* ili *Luka*. Do glasovne promjene ne dolazi ni u pridjevima izvedenim od tih imena. Dvostrukosti se javljaju u nekim zemljopisnim imenima kao što su *Lika* i *Požega*. Kada imenice muškog roda završavaju na *k*, *g* ili *h*, u vokativu jednine imaju palataliziranu osnovu. Takav je slučaj i s muškim imenima koja završavaju tim suglasnicima, npr. imena *Dominik* ili *Patrik*. Dopušteno je da se glasovna promjena ne provodi ako oblik za vokativ previše odudara od nominativa. U *Hrvatskom jezičnom savjetniku* navodi se da takva domaća imena mogu imati dvojne vokative (Barić, 1999: 120). Ime *Juraj* posebno je po tome što se u nominativu javlja nepostojano *a* koje se gubi u ostalim padežima. Nepostojano *e* javlja se u nominativu kajkavskih toponima i prezimena te ga u većini u većini primjera u ostalim padežima. Takav je slučaj s oblicima prezimena *Gubec* (G *Gupca*), u kojima dolazi i do jednačenja po zvučnosti. U imenima kojima osnova završava na palatal dolazi do prijeglasa u instrumentalu jednine (npr. *Hrvoje* – *Hrvojem*). Dvojbe često izazivaju muška imena koja završavaju na *-io* i ženska imena koja završavaju skupom *-ia*. Oko umetanja glasa *j* u sklonidbi takvih imena ne slažu se ni normativni priručnici. U Anić-Silićevom pravopisu (Anić, Silić, 2001: 143) i pravopisu Matice hrvatske dopušta se oblik bez *j* ako tako odluči nositelj toga imena (Badurina, Marković, Mićanović, 2008: 40). U pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (Jozić, 2013: 11) *j* se umeće, ali se u muškim imenima na *-io* samo u instrumentalu dopušta oblik bez *j*. U *Hrvatskom jezičnom savjetniku* (Barić, 1999: 83) preporučeno je umetanje *j* u svim kosim padežima osim u instrumentalu. U pravopisu Babića, Finke i Moguša (Babić, Finka, Moguš, 1994: 36) propisuje se umetanje *j* u imenima na *-io* i *-ia*. Kada je riječ o ženskim imenima na *-ea*, autori navedenih pravopisa složni su oko toga da se u sklonidbi ne umeće glas *j*.

3.2. Rezultati istraživanja

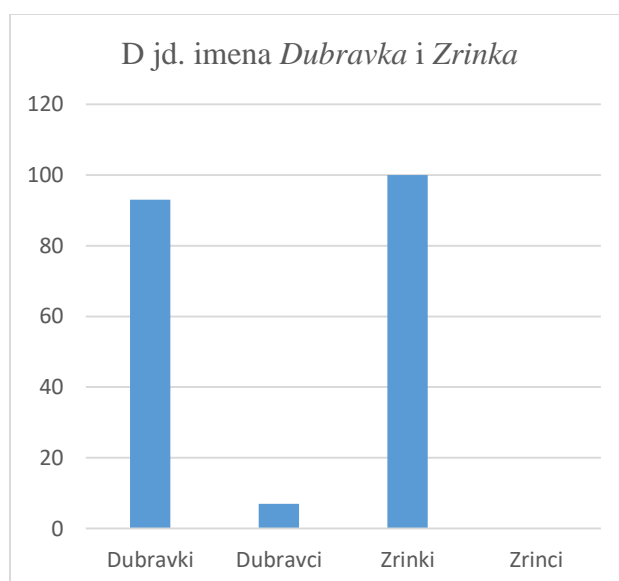
Da bi se vidjelo poštuju li se navedeni savjeti u svakodnevnom govoru, provedena je anketa. Ispunilo ju je 30 studenata Filozofskog fakulteta u Osijeku. Ispitanicima su dane rečenice u koje je trebalo umetnuti traženi oblik imena koji bi upotrijebili u svakodnevnoj komunikaciji. U nastavku je navedeno o kojim je imenima i padežnim oblicima tih imena riječ.

Svi su ispitanici prepoznali da u instrumentalu jednine imena *Hrvoje* dolazi do prijelasa te su upotrijebili pravilan oblik *Hrvojem*.

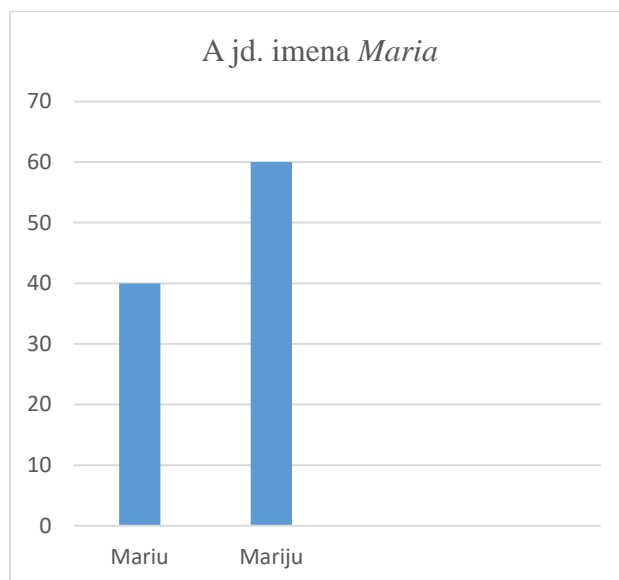
Za traženi genitiv jednine imena *Juraj* 27% ispitanika izabralo je oblik *Juraja*, a 73% *Jurja*. Pravilan je oblik *Jurja* jer je riječ o nepostojanom *a*. Iz rezultata ankete vidi se da će se češće upotrijebiti oblik u kojem nije provedena glasovna primjena.

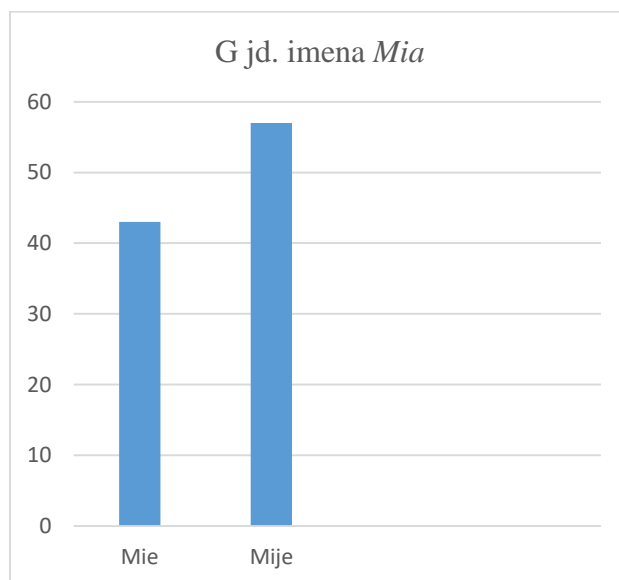
Sljedeći su primjeri bila imena *Dubravka* i *Zrinka*. Riječ je o imenima u kojima se ne provodi sibilizacija. Iako oba imena završavaju na *-ka*, ispitanici neće odabrati jednake oblike za oba imena. Svi su ispitanici za dativ jednine imena *Zrinka* izabrali oblik u kojem ne dolazi do sibilizacije, a za isti oblik imena *Dubravka* 7% ispitanika izabralo je oblik *Dubravci* u kojem je došlo do glasovne promjene.

Za akuzativ jednine imena *Maria* 40% ispitanika izabralo za oblik bez umetnutog *j*, a 60% za oblik *Mariju*.

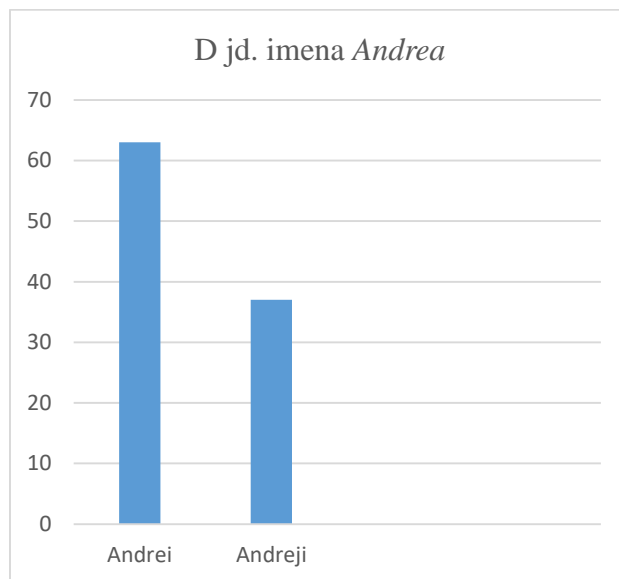

Za genitiv jednine imena *Mia* 43% ispitanika upotrijebilo je oblik *Mie*, a 57% za oblik *Mije*.

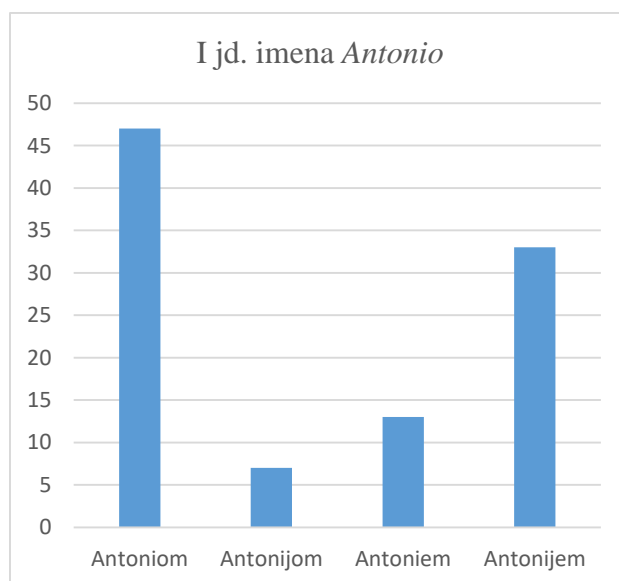

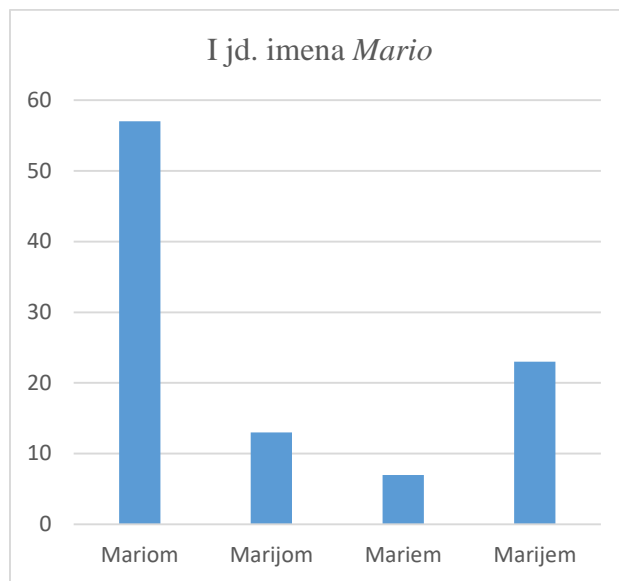
Iako su *Mia* i *Maria* imena istoga tipa, rezultati se nisu podudarali. Neki ispitanici u jednom bi slučaju upotrijebili oblik s *j*, a u drugom ne.

Kada je riječ o imenu *Andrea*, za dativ jednine 63% izabralo je oblik *Andrei*, a 37% *Andreji*. Riječ je o imenu u kojem ne treba pisati *j* u sklonidbi.

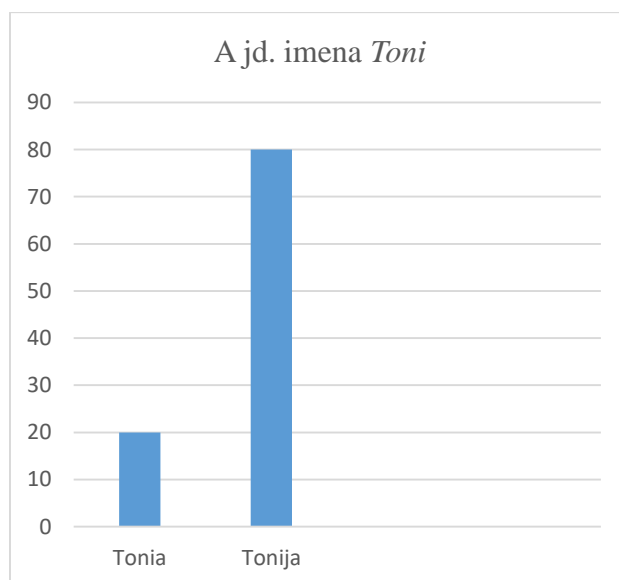

Iz skupine muških imena na *-io* tražili su se oblici za instrumental jednine imena *Antonio* i *Mario*. Rezultati se nisu podudarali u svim slučajevima, kao i u uporabi ženskih imena *Mia* i *Marija*. Za instrumental imena *Antonio* pojavili su ovi oblici: *Antoniom* (47%), *Antonijom* (7%), *Antoniem* (13%), *Antonijem* (33%). Za instrumental imena *Mario* rezultati su bili ovakvi: *Mariom* (57%), *Marijom* (13%), *Mariem* (7%), *Marijem* (23%). *Mariem* i *Marijom* ta *Antoniem* i *Antonijom* nepravilni su oblici.

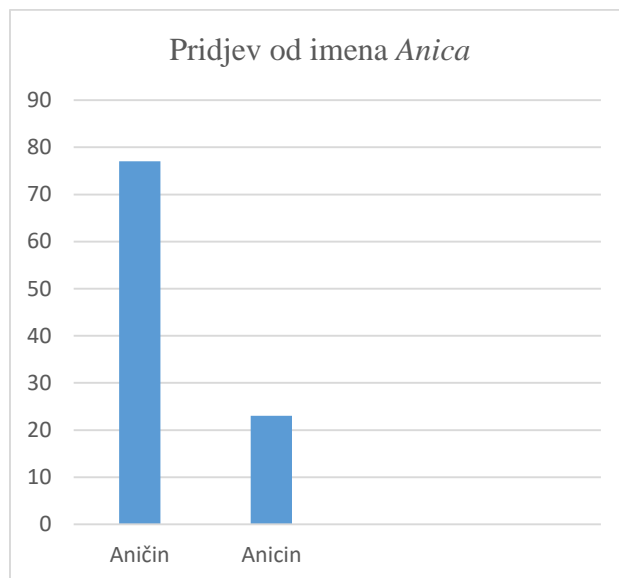

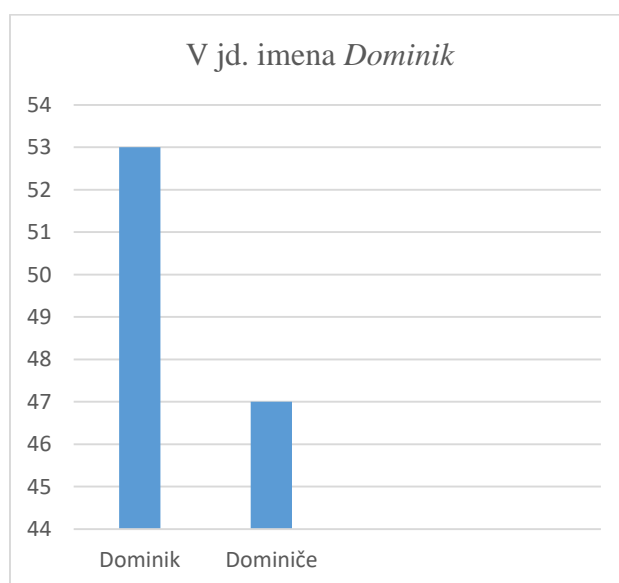
Ime *Toni* pripada imenicama *a*-deklinacije, a u nominativu ima nastavak *-Ø*. Za akuzativ jednine 20% ispitanika upotrijebilo bi oblik *Tonia*, a 80% ispravan oblik *Tonija*.

Kada je riječ o tvorbi pridjeva od trosložnih imenica na *-ica*, dopuštene su dvostrukosti. Za pridjev nastao od imena *Anica*, 77% ispitanika odlučilo se za oblik u kojem je došlo do glasovne promjene, a 23% za oblik *Anicin*.

Osobu koja je nositelj imena *Dominik* 53% ispitanika dozivalo bi oblikom *Dominik*, a 47% oblikom *Dominiče*.

Kada se uzmu u obzir rezultati istraživanja, može se zaključiti da se u imenima kao što je *Hrvoje* provodi prijeglas. U imenima s nepostojanim *a* (ime *Juraj*) glasovna se promjena ne provodi uvijek i većina je ispitanika za genitiv jednine izabrala oblik imena s nepostojanim *a* (*Juraja*). Imena *Zrinka* i *Dubravka* istog su tipa i u takvim se imenima ne provodi sibilizacija. Rezultati ankete nisu se podudarali. Za dativ jednine imena *Zrinka* svi su ispitanici izabrali oblik *Zrinki* , a za dativ imena *Dubravka* manji je broj ispitanika izabrao oblik u kojem je provedena sibilizacija. U većini je slučajeva ipak izabran oblik bez sibilizacije. Kada je riječ o ženskim imenima na *-ia*, broj ispitanika koji su umetnuli *j* u kosim padežima približno je

jednak broju onih koji bi upotrijebili oblik bez *j*. To je u skladu s različitim savjetima koji se mogu naći u normativnim priručnicima. U ženskim imenima na *-ea* glas *j* se ne umeće u kosim padežima, ali čak 37% ispitanika upotrijebilo je oblik s *j*. Moguće je da su takvi rezultati povezani sa sličnošću imena na *-ea* i *-ia*. Oba tipa imena završavaju na dva samoglasnika pa ih neki ispitanici jednako sklanjaju. U vezi sa sklonidbom muških imena na *-io* također se daju različiti savjeti, pa se i u uporabi javljaju različiti oblici. Za instrumental imena *Antonio* javili su se oblici *Antoniom*, *Antonijom*, *Antoniem* i *Antonijem*, a takvi su navedeni i za instrumental imena *Mario*. Oblici *Antonijom* i *Antoniem* neispravni su, dok se oko uporabe ispravnih oblika mogu pronaći različiti savjeti. Većina ispitanika izabrala je oblike bez *j* (*Mariom* i *Antoniom*). Ime *Toni* u nominativu ima nastavak *-Ø*, zato se sklanja kao ostale imenice nulte promjene. Za akuzativ jednine treba upotrijebiti oblik *Tonija*, a upotrijebila ga je većina ispitanika. U pridjevu izvedenom od imena *Anica* dopuštene su dvostrukosti. Nije nužno provesti glasovnu promjenu, ali većina bi ipak upotrijebila oblik *Aničin*. Za vokativ imena *Dominik* javila su se dva oblika, *Dominik* i *Dominiče*. Rezultati su bili podjednaki, ali više ispitanika upotrijebilo je oblik *Dominik*. Moguće je da se na taj način želi očuvati podudarnost s oblikom za nominativ jer je riječ o osobnom imenu, a u nekim se primjerima provođenjem glasovnih promjena oblici za kose padeže mogu dosta udaljiti od izvornih oblika. Nositeljima imena može smetati provođenje glasovnih promjena pa se u sklonidbi one ne provode uvijek.

4. Zaključak

U gramatikama hrvatskog jezika nema velikih razlika u opisima glasovnih promjena. Kada se uzmu u obzir normativni priručnici koji su uspoređeni, nude se opisi sljedećih glasovnih promjena: jednačenje po zvučnosti, jednačenje po mjestu tvorbe, ispadanje i stapanje suglasnika, nepostojani samoglasnici, prijeglas, proširivanje, vokalizacija, palatalizacija, sibilizacija, jotacija, ispadanje suglasnika i sloga i refleksi jata. Razlikuju se po kriteriju podjele, a u nekim su gramatikama neke promjene izostavljene. Pravopisi se razlikuju po danim savjetima koji se tiču pojedinih glasovnih promjena. Provođenje glasovnih promjena u uporabi često odstupa od onoga što priručnici propisuju. Iako su osobna imena po vrsti riječi imenice, u njihovoj se uporabi ne postupa kao s ostalim imenicama. Iz navedenih se rezultata istraživanja vidi da se ne može predvidjeti koji će se oblik upotrijebiti, čak ni kada je riječ o imenima istoga tipa. Tako je bilo s uporabom muških imena *Antonio* i *Mario* te ženskih *Mia* i *Maria*. U nekim će se slučajevima glasovne promjene provesti tamo gdje ne treba, ali može se zaključiti da uporaba teži neprovođenju glasovnih promjena. To je vidljivo na brojnim primjerima koji su navedeni (uporaba imena *Juraj*, *Dominik*). Takav bi se odnos mogao povezati s potrebom da se očuva osnovni oblik imena, ali i osjetljivošću nositelja imena koji ne dopuštaju promjene jer imena smatraju nečim što pripada njima. Osim toga, za neke se primjere mogu pronaći različiti savjeti koji će izazvati dvojbe.

5. Literatura

Anić, Vladimir, Silić, Josip, 2001. *Pravopis hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb

Babić, Stjepan, Finka, Božidar, Moguš, Milan, 1994. *Hrvatski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb

Badurina, Lada, Marković, Ivan, Mićanović, Krešimir, 2008. *Hrvatski pravopis*, Matica hrvatska, Zagreb

Barić, Eugenija, Hudečak, Lana, Koharović, Nebojša, Lončarić, Mijo, Lukenda, Marko, Mamić, Mile, Mihaljević, Milica, Šarić, Ljiljana, Švačko, Vanja, Vukojević, Luka, Zečević, Vesna, Žagar, Mateo, 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje: Pergamena: Školske novine, Zagreb

Barić, Eugenija, Lončarić, Miro, Malić, Dragica, Pavešić, Slavko, Peti, Mirko, Zečević, Vesna, Znika, Marija, 2005. *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb

Frančić, Anđela, 2007. *Što je osobno ime?*, Folia onomastica Croatica, br. 15, str. 71-80.

Frančić, Anđela, Petrović, Bernardina, 2016. *Osobna imena u suvremenim hrvatskim gramatikama*, u: *Šesti hrvatski slavistički kongres*, (Prvi svezak), Zagreb, str. 289-297.

Jozić, Željko (urednik), 2013. *Hrvatski pravopis*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

Raguž, Dragutin, 1997. *Praktična hrvatska gramatika*, Medicinska naklada, Zagreb

Silić, Josip, Pranjković, Ivo, 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb

Težak, Stjepko, Babić, Stjepan, 2009. *Gramatika hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb